

Antònia Canet i Gaietà Vínzia, personatges desconeguts del nomenclàtor de carrers de Mollet del Vallès

Josep A. Casanova i Antonio

Geògraf

Dos cèntrics carrers de Mollet porten els noms d'Antònia Canet i de Gaietà Vínzia, uns personatges pràcticament desconeguts a la ciutat. Qui eren i què van fer per tal que l'Ajuntament, en dos moments històrics diferents, els dediqués un carrer?

A diferència del que passa amb altres noms del nomenclàtor de vies públiques de la ciutat, no trobem la resposta a cap enciclopèdia ni a les publicacions locals, on no hi ha cap referència biogràfica ni de la seva relació amb Mollet. El desconeixement arriba al punt d'haver-se inclòs de forma errònia la llegenda *veïns de Mollet, de la masia de Can Dragó* a les plaques del carrer. El matrimoni format per Antònia Canet i Gaietà Vínzia vivia a Sarrià i la seva relació amb Mollet venia només de les propietats que hi tenien, entre elles la masia de Can Dragó, on residia un masover amb la seva família.

UNA FAMÍLIA BENESTANT

Maria Antònia Canet y Margenat (1871-1924) era filla d'una família de propietaris rurals de vila de Sant Vicenç de Sarrià, municipi annexionat posteriorment a Barcelona. Tant el seu pare, Josep Canet i Gelabert, com la seva mare, Josefa Margenat i Salvany, pertanyien a antigues famílies benestants de la vila. Els membres de la nissaga Canet ja participaren en el govern del municipi en el segle XVII i Joan Margenat Salvany en fou alcalde tres vegades al segle XIX. Els carrers Canet i Margenat, del barri barceloní de Sarrià, recorden encara avui dia la importància històrica que hi van tenir les dues famílies.

* Aquest article ha estat possible per les informacions facilitades per Montserrat Vínzia Uriach i Marcos Vínzia Portabella, que amablement han permès consultar l'arxiu de la família i han facilitat dades i records dels seus avantpassats.

Antònia Canet i Gaietà Vinzia, a Viladrau, l'estiu de 1923,
amb el seu fill i hereu Gaietà, darrer propietari de Can Dragó.

Gaietà Vínzia Falciola di Novara (1852-1930) pertanyia a una noble família d'origen italià establerta a Barcelona al segle XVIII. Era fill de Josep Vínzia i de Punti, rendista i propietari, i de Luïsa Falciola di Novara i Badanelli.

Tots dos van rebre una educació pròpia de la seva època i condició social. En el cas d'Antònia, impartida a casa per una monja i un preceptor; en el cas de Gaietà, a càrrec de preceptors fins a la mort del seu pare el 1865, quan va marxar a estudiar intern a diversos col·legis. L'any 1891 van contraure matrimoni i es van traslladar a viure al carrer Lladó, al barri antic de Barcelona, on hi passaven els hiverns. La resta de l'any residien a Sarrià, on s'havien conegut i tenien la família, ja que a la part alta es gaudia d'un clima més agradable que al centre de la ciutat. Viladrau fou el lloc d'estiueig.

La seva vida segurament va transcórrer sense més preocupacions que el naixement dels seus cinc fills: Maria Dolors, Gaietà –l'hereu–, Josefina, Carme –aquestes dues, mortes de petites per disenteria– i Trinitat, ja que la seva situació econòmica els permetia viure còmodament. Ho podem veure ja en els capítols matrimonials, signats per ambdós promesos el 28 de setembre de 1891, on la mare d'Antònia li atorga una dot en metàl·lic de 15.000 pessetes de l'època, així com mobles i aixovar valorat en altres 2.500 pessetes. Gaietà respon d'aquestes quantitats, en cas de dissolució del matrimoni, amb una casa de sis plantes a Montcada i Reixac, que hipoteca a favor de la futura sogra.

Gaietà Vínzia no va viure només de la renda del patrimoni heretat, sinó que es va dedicar a la seva administració i millora; tant del patrimoni propi, principalment a Barcelona i Sarrià, com del de la seva esposa a Mollet i Sant Fost. També es va dedicar al comerç de cereals i grans, que havia iniciat com a gestió de les seves propietats rústiques, fins al punt d'adquirir l'any 1896 la titularitat d'una mesa de contractació, la núm. 12, de la Llotja de Cereals de Barcelona. Va ocupar diversos càrrecs a la Junta de la Llotja i fou nomenat prohom del Consolat del Mar, institució encarregada de regular les relacions entre els comerciants de Barcelona i de resoldre les possibles diferències entre ells, i que seria l'antecedent de l'actual Tribunal Arbitral de Barcelona.

EL MANSO AYMERICH

La relació d'Antònia Canet Margenat amb Mollet ve de la propietat de diverses finques rústiques a redós del que es coneixia com a *patrimoni Salvany*, atès que és d'aquesta branca familiar de la que provenen. Antònia Canet era propietària de 78 hectàrees agrícoles a Mollet repartides entre els voltants de la masia de Can Dragó, Gallecs i la vora del riu Besòs. El patrimoni es completava amb una trentena de drets censals i una finca forestal a Sant Fost de 18 hectàrees. Hem de suposar un origen comú a aquest patrimoni a redós de Can Dragó, ja que la casa funcionava com a centre d'una explotació

agrària amb parcel·les repartides pel terme, el que permetia una diversificació dels conreus, tant en secà com en regadiu. Fins i tot el nom el *manso*, amb què també era coneguda la masia –manso Aymerich–, ens suggereix també aquesta unitat. El cognom Aymerich està documentat des de 1497 en relació al patrimoni de la família.

Les propietats de Mollet i Sant Fost les rep Antònia Canet de sa mare, Josefa Margenat i Salvany, que les havia rebut de l'àvia, Antònia Salvany Casas. El patrimoni Salvany li és llegat testamentàriament com a legítima, ja que és la germana gran Dolors la que hereta la majoria dels béns de la família. Antònia Canet va tenir interès en què el patrimoni Salvany es conservés de manera íntegra i, ja en vida, l'havia llegat al seu fill Gaietà.

LA MASIA DE CAN DRAGÓ

Va ser en vida del fill i hereu d'Antònia Canet i Gaietà Vínzia, Gaietà Vínzia Canet, que el patrimoni Salvany anà desapareixent de forma progressiva amb la venda i urbanització de les finques que en formaven part. El punt culminant el va marcar la venda de la masia de Can Dragó l'any 1961 a l'Ajuntament, que la va enderrocar per ampliar el carrer Sant Vicenç i ordenar l'entorn del Mercat. L'edifici no tenia cap valor arquitectònic i es trobava, segons informe de l'arquitecte municipal, en males condicions d'habitabilitat i molt deteriorat.

Masia de Can Dragó.

La venda de Can Dragó es va fer de mutu acord entre el propietari i l'Ajuntament i no va donar lloc a fer el previst expedient d'expropiació. Encara que afirmava no tenir voluntat de vendre la masia, Gaietà Vínzia Canet es va mostrar molt escrupulós en mesurar la finca, ja que les superfícies diferien amb les que aportava l'Ajuntament. Malgrat això, no va tenir interès en negociar el preu i va presentar una oferta avantatjosa per a les arquitectes municipals: en va rebre 195.000 ptes. pels 774 m² del cèntric solar que ocupava la masia.

El valor sentimental que representava Can Dragó, com a símbol d'un patrimoni ancestral, es reflecteix en l'escrit que va dirigir a l'Ajuntament acceptant vendre la casa: *La expropiación de mi finca evoca una serie de recuerdos de mi infancia y juventud, cuando acompañando a mi padre iba a menudo a Mollet ... He procurado diferir en lo posible hablar del asunto, por ser doloroso para mí, no solamente por motivos de índole personal, sino por mi masovero, Jaime Torrents, anciano y enfermo, cuyo abuelo ya nació en la casa.*

Les relacions entre l'Ajuntament i Gaietà Vínzia Canet eren, però, anteriors a la venda de Can Dragó i devien haver estat cordials, com ho van ser abans amb els seus pares, ja que hi ha notícia de donacions fetes per la família al municipi i a entitats benèfiques. Ho corrobora, a més del fet mateix de donar nom a dos carrers, l'acord del Ple de l'Ajuntament d'11 de novembre de 1969. S'hi fa constar en acta: *El profundo sentimiento de la Corporación municipal por el fallecimiento del conocido industrial D. Cayetano Vinzia Canet, del que siempre recibió esta Corporación atenciones y delicadeza como digno entusiasta de nuestra villa.*

Ara, Can Dragó dóna nom a les escales, situades en el mateix indret on era la masia, que permeten salvar el desnivell entre el carrer de Sant Vicenç i l'avinguda de Jaume I, i comuniquen aquell amb el carrer de Gaietà Vínzia. Perdura així el record de la masia en la toponímia urbana.

EL CARRER D'ANTÒNIA CANET

El carrer d'Antònia Canet discorre paral·lel a l'avinguda Jaume I, entre els carrers de Rafael Casanova i de Gaietà Vínzia. Es va obrir a principis del segle XX en terrenys d'aquesta propietària per tal de poder urbanitzar-los.

És molt possible que el nom d'Antònia Canet passés de facto al nomenclàtor de carrers, ja que el vial es va obrir en una finca de la seva propietat i a les seves expenses. No s'ha trobat l'acord pel qual s'oficialitza el nom del carrer d'Antònia Canet, però ja el trobem citat a la documentació oficial només sis mesos després de la seva mort. La Comissió de Govern del 20 de juliol de 1924 accepta uns terrenys cedits pels seus hereus, que ocupen *el ancho y todo el largo de la calle de la Paz comprensivo desde la de Jaime I a la de Dª Antonia Canet* per tal de solucionar unes dificultats en l'edificació dels Col·legis Nous. Aquests

terrenys van permetre obrir més tard el carrer Francesc Cambó i evitar que els alumnes haguessin de transitar pel torrent per anar a escola.

Les negociacions entre Gaietà Vínzia, com a usufructuari de l'herència de la seva esposa, i l'Ajuntament, per a la urbanització de l'entorn del primer col·legi públic de la ciutat, van ser beneficioses per ambdues parts. El municipi va rebre els terrenys on s'obririen els carrers d'Antònia Canet i de Francesc Cambó i el marge del torrent Caganell, entre aquell carrer i la carretera. Gaietà Vínzia va rebre a canvi un camí públic que travessava les seves finques en diagonal. Això va facilitar més tard dividir-les de forma octogonal i fer-hi quatre illes de cases. També li van permetre continuar fent ús del marge del torrent, un canyar que protegia els conreus, fins que s'hi poguessin fer les obres de canalització previstes.

Amb l'adveniment de la República, el nom del carrer es va canviar pel de Pau Iglesias, fundador del Partido Socialista Obrero Español, segons acord del Ple de 17 de març de 1932, i així va continuar fins acabada la Guerra Civil. En la depuració que va fer l'Ajuntament franquista del nomenclàtor l'any 1939 no es va recuperar l'antic nom, sinó que es va tornar a batejar com carrer d'Alemanya, denominació que només perdurà fins a la derrota d'aquest país a la II Guerra Mundial. En la sessió del Ple de l'1 de juny de 1945 va retornar de forma oficial el nom d'Antònia Canet al carrer i així s'ha mantingut fins a l'actualitat. L'única variació va ser la catalanització del nom que va promoure l'any 1979 el primer ajuntament de la democràcia.

Antònia Canet Margenat.

EL CARRER DE GAIETÀ VÍNZIA

El carrer de Gaietà Vínzia s'ha convertit en un dels eixos comercials de la ciutat. Uneix l'avinguda de Jaume I amb la via de Ronda i, amb la seva perllongació de l'avinguda de Caldes de Montbui, és un dels accessos principals al centre de la ciutat.

L'obertura d'aquest carrer es va fer l'any 1945 en finques propietat de Gaietà Vínzia Canet amb intenció d'urbanitzar-les, ja que es trobaven en un lloc molt cèntric. Els terrenys necessaris per obrir-lo els va cedir a l'Ajuntament, que els va acceptar en la sessió del Ple del 14 de juny de 1945 amb intenció d'ampliar el carrer Sant Vicenç, del qual és continuació.

La contraprestació de l'Ajuntament per la cessió del nou carrer va ser donar-li el nom suggerit pel propietari dels terrenys en recordança del seu pare i al costat del que recordava també la seva mare. L'acord oficial es va fer en la sessió del Ple del 9 d'agost de 1950.

Gaietà Vínzia Falciola.

El carrer Gaietà Vínzia no ha sofert més canvi en el mig segle d'existència que la catalanització del nom, acordada en la sessió del Ple de l'Ajuntament del 26 de juliol de 1979. Hi ha, però, una proposta de canvi que va sorgir dels treballs de revisió del nomenclàtor de carrers amb l'adveniment de la democràcia. La comissió encarregada va proposar substituir el nom de Gaietà Vínzia pel del Batlle Fortuny, en record a l'alcalde mort a la repressió franquista, i així es va acordar de forma provisional en la sessió del Ple del 2 de juliol del mateix any. El canvi no va prosperar i va ser retirat en el període d'al·legacions, ja que no tenia la conformitat de la família de l'alcalde republicà, que va defugir l'homenatge públic.

Bibliografia i documentació consultada

- Escritura de capitulos matrimoniales entre Cayetano Vínzia y Falciola y Antonia Canet y Margenat.* Autoritzada per José Adelfo Fochs Ventats, notari de Barcelona, el 28 de setembre de 1891, amb el núm. 328 del seu protocol.
- Escritura de inventario de los bienes que fueron de Doña Antonia Canet Margenat.* Autoritzada per Eladio Crehuet Pardas, notari de Barcelona, el 7 de juny de 1924, amb el núm. 1.742 del seu protocol.
- Expediente de excepción de exención de subasta por las recíprocas permutas de terrenos entre este Ayuntamiento y los Herederos de Dª Antonia Canet y Margenat de Barcelona para poder levantar los edificios destinados a nuevas escuelas.* Ajuntament de Mollet del Vallès, Arxiu Municipal, 1924.
- Expediente individual para la expropiación a D. Cayetano Vínzia Canet de la finca número 3 de la calle de San Vicente, incluidas construcciones.* Ajuntament de Mollet del Vallès, Arxiu Municipal, 1961.
- Llibres d'actes del Ple de l'Ajuntament.* Arxiu Històric de Mollet del Vallès
- PORTAVELLA, Jesús: *Diccionari nomenclàtor de les vies públiques de Barcelona.* Ajuntament de Barcelona, 1996.
- Testamento de Josefa Margenat y Salvany.* Autoritzat per Francisco Ferrés Viver, notari de Barcelona, el 23 de desembre de 1883, amb el núm. 1.418 del seu protocol.